

I TEMARI

TEMA 1: COMERÇ, POLITIQUES COMERCIALS I DESENVOLUPAMENT

La política comercial del model de desenvolupament cap a dins: les justificacions del proteccionisme. *La crisi del model primari exportador. La substitució d'importacions i el proteccionisme. L'argument de l'indústria infantil. El pessimisme exportador. El creixement emprobrador. La degradació dels termes d'intercanvi.*

Política comercial internacional pel desenvolupament. *El país en vies de desenvolupament en front del sistema comercial internacional. La UNCTAD. El Sistema Generalitzat de Preferències (SGP) i el Programa Integrat de Productes Bàsics. Els acords CEE-ACP: el sistema preferencial, el sistema STABEX i els protocols de productes. Els intents per un Nou Ordre Econòmic Internacional.*

Els models orientats cap a l'exportació i les noves orientacions de la política comercial. *Promoció d'exportacions. Els Nous Països Industrialitzats de l'Est d'Àsia. L'apertura comercial. La política comercial estratègica.*

Les problemàtiques en discussió. *El comerç de productes agrícoles. Els països exportadors de productes primaris. Normes laborals i comerç internacional. El comerç just*

Llibres:

di Filippo, A., *El deterioro de los términos de intercambio, 35 años después*, **Pensamiento Iberoamericano**, nº 11, 1988.

Nurkse, R., **Comercio internacional y desarrollo**, Amorrortu, 1968

Riedel, J., **Myths and reality of external constraints on development**, Gower, 1987, Cap. 2 i 3

Prebisch, R., **Nueva política comercial para el desarrollo**, FCE, 1964

Spraos, J., **¿Es desnivelador el comercio?. La especialización Norte/Sur y los términos de intercambio**, FCE, 1988

Viner, J., **Comercio Internacional y desarrollo económico**, Tecnos, 1966

Revistes:

Bekerman, M. y Sirlin, J., *Nuevos enfoques sobre la política comercial y sus implicaciones para los países periféricos*, **Desarrollo Económico**, nº 134, vol. 34, 1994

Krueger, A.O., Trade policy and economic development: How we learn. **American Economic Review**, nº 87, 1997, pp. 1-22.

Krugman, P., *Is free trade passé?*, **The Journal of Economics Perspectives**, Vol. 1, Nº 2, 1987

Krugman, P., La nueva teoría del comercio internacional y los países menos desarrollados, **El Trimestre Económico**, nº 200, 1987

Lederman, *Viejas y nuevas políticas comerciales*, **Revista de la CEPAL**, nº 51, 1993

Rodrik, D., *Las reformas de la política comercial e industrial en los países en desarrollo: una revisión de las teorías y datos recientes*, **Desarrollo Económico**, vol. 35, nº 138, 1995

Informes:

Banco Mundial, **Informe sobre el desarrollo mundial 1988**, Washington, 1988 (Introducción)

Conferencia de las Naciones Unidas sobre Comercio y Desarrollo (UNCTAD), **Informe sobre el comercio y el desarrollo** (anual).

Oxfam, **Cambiar las reglas. Comercio, globalización y lucha contra la pobreza**, 2002 (a <http://www.maketradeair.com/stylesheet.asp?file=19092002155110>)

Oxfam, **Pobreza en tu taza. La verdad sobre el negocio del café**, 2002 (a <http://www.maketradeair.com/stylesheet.asp?file=19092002155110>)

Internet:

- Banc Mundial/Divisió de comerç internacional: <http://www.worldbank.org/research/trade/>
- The Harvard Institute for International Development: <http://www.hiid.harvard.edu/>
- International Trade Center (OMC & UNCTAD): <http://www.intracen.org/>
- Organització Mundial del Comerç: www.wto.org
- Organització de les Nacions Unides per Comerç i el Desenvolupament (UNCTAD): <http://www.unctad.org/>
- Web de la X Conferència de la UNCTAD: http://www.unctad-10.org/index_sp.htm/
- Oxfam: <http://www.oxfam.org.uk> i <http://www.maketradeair.com/>
- Comissió Econòmica per Amèrica Llatina: <http://www.eclac.cl/>
- Revista de la CEPAL: <http://www.eclac.cl/espanol/Publicaciones/cepal4.html>
- Agencia de Cooperación y de Información para el Comercio Internacional: <http://www.acici.org/acici/index.html>
- Global Trade Negotiations Home Page/Development del Center for International Development: <http://www.cid.harvard.edu/cidtrade/>
- Comissió Europea / Direcció General de Comerç (pàgines sobre Comerç i Desenvolupament): http://europa.eu.int/comm/trade/miti/devel/index_en.htm

TEMA 2.- INVERSIÓ DIRECTA, EMPRESES TRANSNACIONALS I DESENVOLUPAMENT

Empreses transnacionals i desenvolupament. *Aportació de recursos. Ocupació. Tecnologia: dependència i inadequació. Balança de Pagaments. ETN i medi ambient*
Polítiques enfront les empreses transnacional. *Nacionalització. Limitacions sectorials. Contingut nacional. TRIMs. Incentius.*

Llibres:

- Casson, M. / Pearce, R.D., "Multinational enterprises in LDCs" a Gemmel, N. (ed.), **Surveys in Development Economics**, Basil Blackwell, 1987
- Casson, M., **Multinational Corporations**, Elgar, 1990 (especialment Part V)
- Elson, D., *Dominance and dependency in the World Economy* a Crow, B., Thorpe, M. et al., **Survival and change in the Third World**, Polity Press, 1988
- Gomes-Casseres, B. & Yoffie, D.B. (ed.), **The International Political Economy Of Direct Foreign Investment**, Vol. II, (especialment articles nº 2,3,4,12 i 13)
- Helleiner, G., "Transnational Corporations and DFI", en Chenery, H. y Srinivassan, T. N., (ed), **Handbook on Development Economics**, North Holland, 1989, Vol. II
- Lall, S., "Los países en desarrollo y las corporaciones transnacionales", a French-Davis, R., ed., **Intercambio y desarrollo**, FCE, 1981
- Morris, J. (ed), **Japan and the global economy**, Routledge, 1991
- Muller, R., *Las corporaciones transnacionales y el subdesarrollo del Tercer Mundo*, a Villareal, J., ed., **Economía Internacional**, FCE, 1979
- Riedel, J., **Myths and reality of external constraints on development**, Gower, 1987, Cap. 4
- Streeten, P., "Costes y beneficios de las empresas multinacionales en los países en desarrollo", a Dunning, J.H., ed., **La empresa multinacional**, FCE, 1979
- Tokunagas, S., **Japan Foreign Investment and Asian Interdependence**, University of Tokyo Press, 1992 (especialment articles nº 1,2 i 3)

Revistes:

- Jenkins, R., "Comparing foreign subsidiaries and local firms in LDCs: Theoretical issues and Empirical Evidence", **The Journal of Development Studies**, Vol. 26, nº 2, 1990
- Mortimer, M., *Las transnacionales y la industria en los países en desarrollo*, **Revista de la Cepal**, nº 51, 1993

Informes:

- UNCTAD, **World Investment Report** (publicació anual)
- Lipsey, R., Foreign Direct Investment and the operation of multinational firms: concept, data and history, NBER Working Papers Series, Decembre 2001 (a <http://www.nber.org/papers/w8665>)

Internet:

- OCDE: www.oecd.org
- Development Center de l'OCDE: <http://www.oecd.org/dev/ENGLISH/CENTRE/centre-e.htm>
- Organització de les Nacions Unides per Comerç i el Desenvolupament (UNCTAD): <http://www.unctad.org/>

TEMA 3.- COOPERACIÓ INTERNACIONAL PEL DESENVOLUPAMENT

Història i organització de la cooperació internacional. *Les primeres passes de l'ajut extern. Formes i procediments de la cooperació pel desenvolupament.*

Enfocs de l'ajut oficial al desenvolupament. *Arguments a favor de la cooperació pel desenvolupament. Visions crítiques de l'ajut al desenvolupament. Els crítics de l'ajut extern. El cas de l'ajut alimentari*

El marc institucional de la cooperació dels països desenvolupats. *El Sistema de Nacions Unides. Banc Mundial i bancs regionals de desenvolupament. La OCDE: el CAD. La cooperació al desenvolupament de la Unió Europea.*

Llibres:

- Bauer, P.T., **Crítica de la teoría del desarrollo**, Orbis, 1983, Cap. II
- Cassen, Robert & Associates, **Does aid work?**, Oxford Clarendon Press, 1994
- Cox, A. and Koning, **Understanding European Community Aid**, Overseas Development Institute, 1997
- George, S. y Sabelli, **La religión del crédito. El Banco Mundial y su imperio secular**, Intermon, 1994
- Hayter, T., **Ayuda e Imperialismo**, Planeta, 1992
- Raffer, K. & H.W. Singer, **The Foreign aid business economic assistance and development co-operation**, Edward Elgar cop. 1996
- Ridell, R.C., **Foreing Aid Reconsidered**, J. Hopkins University, 1987
- Singer, H.W., "Food Aid", a Eicher, C.K. & Staatz, J. (ed.), **Agricultural Development in Third World**, The John Hopkins University Press, 1990
- Tarp, F. (ed.), **Foreign and Development**, Routledge, 2002

Revistes:

- Food Policy**, February 1988 (nº monografico sobre la ayuda alimentaria).
- Franqueville, A., "L'aide alimentaire en Bolivie: quand somme a l'heure du bilan", **Revue du Tiers Monde**, nº 153, 1998, pp. 45-68
- Información Comercial Española**, nº 702, Febrero de 1992 (Nº monográfico sobre Cooperación Internacional para el Desarrollo)
- Griffin, K., "Foreing aid after the cold war", **Development and change**, vol.22, 1991, pp. 645-685
- Lama, M.P., "L'expansion de l'economie laitière en Inde: de l'aide alimentaire au l'autossuficience?", **Revue du Tiers Monde**, nº 153, 1998, pp. 69-85
- Revue du Tiers Monde**, nº 151, 1997 (Nº monografic sobre coop. al des.)
- Mosley, P. et altrii, "Aid, the public sector and the market in LDC", **Economic Journal**, nº 97, 1987, pp. 616-641

Informes:

- C.A.D. (OCDE), **Coopération pour le Développement. Rapport** (anual)
- C.A.D. (OCDE), **Development Co-operation Review Series/Série des examens en matière de coopération pour le développement** (revisiones periódicas de la política de cooperación de los países de la OCDE).
- PNUD (Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo), **Informe sobre el Desarrollo Humano (anual)** El de 1994 tiene un capitulo (el 4, "Una nueva forma de cooperación para el desarrollo).

Internet:

- Banc Mundial: <http://www.worldbank.org/>
- Banc Inter-Americà de Desenvolupament: <http://www.iadb.org/>
- Programa Mundial Aliments/World Food Programme: <http://www.wfp.org/index.htm>
- Comité d'Ajut al Desenvolupament (CAD) de l'OCDE: <http://www.oecd.org/dac/>
- Política de Desenvolupament de la Unió Europea: http://www.europa.eu.int/comm/development/index_en.htm
- CIDOB(Centre de Relacions Internacional i Cooperació de Barcelona): <http://www.cidob.es/>
- Forum Europeu de Cooperació Internacional EUFORIC: <http://www.euforic.org/index.html/>
- Oneworld (web dedicada a cooperació, desenvolupament i drets humans): <http://www.oneworld.org/>

- AIDGAT (Guia de les Polítiques d'Ajut): <http://oneworld.org/aidgate/index.html/>
- ELDIS(Centre d'informació sobre el desenvolupament): <http://www.ids.ac.uk/eldis/eldis.html>

TEMA 4.- POLÍTQUES SECTORIALS : EL PAPER DEL SECTOR PRIMARI.

El paper de l'agricultura en el desenvolupament. *Models de desenvolupament partint de l'atur encobert en el sector agrari. La transformació de l'agricultura tradicional. La Revolució Verda. L'agricultura actual: evolució i problemes.*

Seguretat alimentària. *Fam i desenvolupament. El concepte de seguretat alimentària. La lliberalització del comer agrari i els països en vies de desenvolupament.*

Llibres:

- Dorner, P., **Reforma agraria y desarrollo económico**, Alianza Ed., 1974
- Etzezarreta, M (Ed.) **La evolución del campesinado**. Col. Estudios. MAPA, 1980
- Etzezarreta, M.- La nova divisió internacional del treball en la producció agrària i la seva repercussió en el Tercer Mon. En '**Nord-Sud: Diagnostic i perspectives**'. 1988
- Fitzgerald, E.V.K., "Reforma agraria", a Eatwell, J., Milgate, M. y Newman, P. (comp.), **Desarrollo Económico**, Icaria, 1993
- Ghatak, S.-Agriculture and Economic Development. En Gemmell, N.-'**Surveys in Development Economics**', Balckwell 1987
- Hayami, Y., "Assesment of the Green Revolution", a Eicher, C.K. & Staaz, J.M., **Agricultural Development in the Third World**, The John Hopkins University Press, 1990
- Johnston, B. F. y Mellor, J.- La agricultura en el desarrollo económico. En Mayor, P.- **La Economía en 1961**, Ed. Aguilar
- Joy, L., Estrategia para el desarrollo agrícola. En Seers, D. y Joy, l., **El desarrollo en un mundo dividido**. FCE, 1971
- Mellor, J.W., "Agriculture on the road to industrilization", a Lewis, J.P. & Kallab, V. (eds.), **Development strategies reconsidered**, Overseas Development Council, 1986
- Molinero, F., **Los espacios rurales. Agricultura y sociedad en el mundo**, Ariel, 1990, Cap. IV.3
- Ranis, G., "Economías con excedente de mano de obra", a Eatwell, J., Milgate, M. y Newman, P. (comp.), **Desarrollo Económico**, Icaria, 1993
- Rao, J. M. y Caballero J. M.- Agricultural performance and development strategy. **World Development**, June 1990
- Todaro, M., **El desarrollo económico del Tercer Mundo**. Alianza Ed., Cap. 10.

Revistes:

- Cleaver, H. M.- The contradictions of the Green Revolution. **American Economic Review**.- Proceedings, May 1972
- Chonchol, J.- Acelerar el crecimiento agrícola en los países subdesarrollados. **El Trimestre Económico**. Vol XLIII (A), Oct-Dbre. 1976
- Etienne, G., "Évolution delaproduction vivrière dans l'Indie contemporaine", **Études Rurales**, nº 99-100, 1985
- Etienne, G., "La révolution verte en Asie: essai de bilan et perspectives", **Revue du Tiers Monde**, nº 112, 1987

Informes:

FAO, **El estado de la inseguridad alimentaria** (anual) (a la web de la FAO)

Internet:

- FAO: <http://www.fao.org/>
- International Fund for Agricultural Development: <http://www.ifad.org/>
- Oneworld: <http://oneworld.org/aidgate/framed/aidgatfr.htm>
- Europe's Forum on International Cooperation: (EUFORIC):<http://www.oneworld.org/euforic/framed/euforic.htm>

TEMA 5.- POLÍTQUES SECTORIALS: L'INDUSTRIALITZACIÓ.

El model de substitució d'importacions (ISI) i el seu esgotament. *Origen. Fases. Política econòmica. Validesa i Limitacions. Balanç.*

Les experiències socialistes. *El model Feldman-Mahalanobis. Les "industries industrialitzants".*

El model d'industrialització exportadora (IOE) i els Nous Països Industrialitzats. *Orígens. contexte geopolític. Altres determinants no econòmics. Les diferents interpretacions. La política econòmica. Principals tres i resultats. Les indústries maquiladores.*

Llibres:

- Azqueta, D., **Teoría económica de la acumulación socialista**, H. Blume, 1983
- Baer, W., "La sustitución de importaciones y la industrialización en America Latina: experiencias e interpretaciones", a Ffrench-Davis, R.(ed.), **Intercambio y desarrollo**, FCE, 1981(*)
- Brutton, H., "Import Substitution", a Chenery, H. & Srtinivasan, T.N., **Handbook of Development Economics**, Volume II, Elseiver Science Publishers, 1989
- Bustelo, P., **Economía política de los nuevos países industriales asiáticos**, Ed. Siglo XXI, 1990, Caps. 1 i 2(*)
- Chowdhury, D. & Islam, I., **The newly industrialising economies of East Asia**, Routledge, 1993
- Gereffi, G. & Wyman, D.L. (eds.), **Manufacturing miracles. Paths of industrialization in Latin America and East Asia**, Princeton University Press, 1990
- Griffin, K., **Alternative Strategies for Economic Development**, McMillan, 1989, Cap. 8
- Hirschman, A., "Economía política de la sustitución de importaciones", en Ffrench-Davis, R. (ed.), **op. cit.**
- Villareal, R., **Industrialización, deuda y desequilibrio externo en México. Un enfoque neo-estructuralista (1929-1988)**, FCE, 1988, Parte II
- Villareal, R., "The latin American Strategy of Import Substitution...", a Gereffi, G. & Wyman, D.L., (eds.).
- White, G., (ed.), **Development states in East Asia**, McMillan, 1988, especialment els articles de White/Wade, Wade, Luddle-Neurath i Moore.
- World Bank, **The East Asian Miracles: Economic Growth and Public Policy**, Oxford University Press, 1993

Revistes:

- Ground, R. L., "La génesis de la sustitución de importaciones en América Latina", **Revista de la CEPAL**, n° 36, 1988
- Hikino, T. y Amsden, A.H., *La industrialización tardía en perspectiva histórica*, **Desarrollo Económico**, vol. 35, N° 137, 1995

Internet:

- Web sobre la crisi asiàtica: <http://www.megastories.com/seasia/>
- Asia crisis homepage de Nouriel Roubini: <http://www.stern.nyu.edu/~nroubini/asia/AsiaHomepage.html/>
- Instituto Complutense de Estudios Internacionales: <http://www.ucm.es/info/icei/>

TEMA 6.- LA RECERCA DE MODELS ALTERNATIU.

L'estratègia de les necessitats bàsiques. El NOEI. La "desconnexió". L'ecodesenvolupament. El desenvolupament sostenible: significat i implicacions pràctiques. El desenvolupament humà.

L'estratègia de les necessitats bàsiques

- Adelman, I., "A poverty-focused approach to development policy" a Lewis, J.P., & Kallab, V. (eds.), **Development strategies reconsidered**, Transaction Books, 1986
- BIT, **Employment, growth and basic needs**, Gèneve, 1976
- Chenery, H. et altri, **Redistribución con crecimiento**, Tecnos, 1975
- Dell, S., "Necesidades básicas o desarrollo global", **Revista de la CEPAL**, n° 5, 1978
- Griffin, K., **Alternative Strategies for Economic Development**, McMillan, 1989, Cap. 7
- Max-Neff, M.A., **Desarrollo a escala humana**, Icaria, 1993
- Kuznets, S, *Economic Growth and Income Inequality*, **American Economic Review**, vol. 45, n° 1, 1955
- Streeten, P. et altri, **Lo primero es lo primero**, Tecnos, 1986
- Steward, F. & Streeten, P., *New Strategies for Development: poverty*, **Oxford Economic Papers**, Vol. 28, n° 3, 1976

El desenvolupament integrat / el desenvolupament endógen

Etxezarreta, M., (ed.), **El desenvolupament rural integrat**, Diputació de Barcelona, 1986

Nerfin, M. (ed.), **Hacia otro desarrollo**, Ed. Siglo XXI, 1978

Sachs, I., **Development and planning**, Cambridge University Press, 1984, Cap. 9 ("endogenous development")

L' ecodesenvolupament / desenvolupament sostenible

Banco Mundial, **Informe sobre el desarrollo mundial, 1992**, Washington, 1992 ("Desarrollo y medio ambiente")

Colby, M.E., "La administración ambiental en el desarrollo: evolución de los paradigmas", **El Trimestre Económico**, nº 231

Daly, H.E. y Gayo, D., *Significado, conceptualización y procedimientos operativos del desarrollo sostenible: posibilidades de aplicación a la agricultura*, en Cadenas, A., (Ed.), **Agricultura y Desarrollo Sostenible**, MAPA, Serie Estudios nº 97, 1995

Jimenez Herrero, L., **Medio ambiente y desarrollo alternativo**, IEPALA, 1989, Caps. I, XIII i XVIII

Meadows, D.H. et al., **Más allá de los límites del crecimiento**, Ed. Aguilar, 1992, Cap. 7.

Pearce, D. et al., **Sustainable development**, Edward Elgar, 1990, Cap. 1

Redclift, M., **Sustainable Development**, Methlen, 1987

Redclift, M., *Desarrollo sostenible: ampliación del alcance del debate*, , en Cadenas, A., (Ed.), **op. cit.**

Sachs, I., **Development and planning**, Cambridge University Press, 1984, Cap. 4 ("ecodevelopment")

Sachs, I., *Desarrollo sustentable, bio-industrialización...*, a **Pensamiento Iberoamericano**, nº 16, 1990

Sachs, I., *Ecodesarrollo*, **Comercio Exterior**, Vol. 30, nº 7, 1980

La revista **Development** de la Society for International Development (SID) hi ha un bon nombre d'articles sobre el desenvolupament sostenible agrupats a la secció **SID debates on sustainable development**. Veure especialment en nº:

- 1990:3/4, articles de Miller, Daly, Coob,
- 1991:1, articles de Brookfiel, Axinn,
- 1992:2, articles de Goodland & Daly,
- 1992: 3, articles de Goodland & Daly, Kadekodi

Comisión Mundial del medio ambiente y del desarrollo (Brutland Commission Report), **Nuestro futuro comun**, Alianza Editorial, 1987

El desenvolupament humà

PNUD, **Informe sobre el desarrollo mundial** (anual)

Internet:

- Programa de Naciones Unidas per Desenvolupament: <http://www.undp.org/hdro/>
- Programa de les Naciones Unidas del Medi Ambient: <http://www.unep.org/>
- The International Institute for Sustainable Development: <http://iisd1.iisd.ca/>

II AVALUACIO

Es farà un examen final per escrit.

III HORARI DE TUTORIES

Dijous, 14,00 a 15,30 h i Divendres, 10,00 a 11,30 h.